

RETSSTILLINGEN FOR OFRE I U.S.A.

Af MALENE FRESE-MADSEN

Gennem de seneste 10 år er der sket væsentlige reformer i U.S.A., for så vidt angår behandlingen af ofre for forbrydelser.

En række foreninger for ofres rettigheder har motiveret lovgiverne til at give ofre for forbrydelser en lovfæstet adgang til rådgivning og i et vist omfang erstatning, men særlig bemærkelsesværdigt er det, at ofre for forbrydelser har fået adgang til at deltage aktivt i navnlig straffastsættelse og beslutninger om prøveløsladelse af "deres" gerningsmænd. Lovgivningen er fulgt af vidtrækkende hensigtserklæringer – af nogle kaldet "paper promises" – hvor der generelt gives udtryk for stor bekymring for behandlingen af ofre for forbrydelser.

I det følgende gives først en generel gennemgang af reformer vedrørende retsstillingen for ofre for forbrydelser føderalt og i enkelte stater. Derefter gives der en nærmere præsentation af regelsættet i en enkelt stat, Californien (1).

Der stilles ikke forslag om at give ofre for forbrydelser i Danmark en parts-lignende status efter amerikansk forbillede, men det overlades til læseren nærmere at overveje det rigtige ved en sådan måske umiddelbart fjernliggende tanke.

I. OVERSIGT OVER REFORMER VEDRØRENDE RETSSTILLINGEN FOR OFRE FOR FORBRYDELSE I U.S.A.

I 1982 fremlagde "the President's Task Force on Victims of Crime" en rapport, som indeholder en række anbefalinger rettet mod at forbedre retsstillingen for og behandlingen af ofre for forbrydelser, herunder ved at tilføje en bestemmelse til forfatningen, at ofre for forbrydelser – på linie med tiltalte – har ret til at være til stede og til at blive hørt under alle afgørende stadier af den strafferetslige proces.

U.S.A.'s forfatning er ikke blevet udvidet som foreslået, og heller ikke de enkelte stater har givet ofre for forbrydelser specifikke forfatningssikrede rettigheder. Derimod har en flæthed af stater lovfæstet ofres rettigheder i forskellige sammenhænge.

a. Erstatning fra staten til ofre for forbrydelser

I 45 stater har ofre for forbrydelser adgang til at få erstatning fra staten. Der er typisk tale om, at midler fra føderationen (op til 40 %) samt idømte bøder indgår i en erstatningsfond (2).

Omfanget af ofrenes adgang til at opnå erstatning reguleres indirekte af de betingelser, som staterne skal opfylde for at modtage midler fra føderationen under "the Victims of Crime Act of 1984" (VOCA). For eksempel forbyder

VOCA staterne at udelukke ofre alene på baggrund af personligt forhold til gerningsmanden. Således skal navnlig ofre for forbrydelser, som udspringer af husspektakler, være kvalificerede til at opnå erstatning som forudsætning for erstatningsfondenes modtagelse af midler fra føderationen.

b. Tilkendelse af erstatning i strafferetsplejens former

I 23 stater har ofre for forbrydelser mulighed for at få tilkendt erstatning i forbindelse med straffesagen.

c. "Victims bills of right"

45 stater har udtrykkeligt lovfæstet, at ofre for forbrydelser har visse rettigheder. Initiativerne rækker fra at give ofre for forbrydelser ret til at blive behandlet hensynsfuldt, til at give dem ret til at være til stede og blive hørt under alle afgørende stadier af den strafferetslige forfølgning.

24 stater giver ofre for forbrydelser særlige rettigheder i forbindelse med "plea bargaining" (3). Der er typisk tale om, at anklagemyndigheden i visse sager har pligt til at søge at underrette ofre for forbrydelser om sådanne forhandlinger, samt at give ofrene adgang til at fremsætte en udtalelse. Ingen stat lader ofre have en veto-ret i forbindelse med "plea bargaining".

17 stater tillader, at ofre for sexual-forbrydelser underrettes om resultatet af en AIDS-test af tiltalte. I 6 stater kan ofre fremsætte begæring for retten, om at der afsiges en kendelse om udførelse af en AIDS-test af tiltalte. En sådan kendelse kan i 4 stater afsiges allerede i forbindelse med sigtelse eller tiltalerejsning.

18 stater har lovfæstet ofres ret til at være til stede under hele processen på linie med tiltalte, dog at retten skønsmæssigt kan udelukke offeret. I Alabama er man gået så vidt som til at give ofre for forbrydelser adgang til at sidde ved siden af anklageren under retssagen samt til at høre såkaldte "sidebars" – d.v.s. forhandlinger uden for juryens hørevidde – i samme omfang som tiltalte (4).

44 stater har særlige procedurer for børns afgivelse af vidneforklaringer – f. eks. adgang for børn udsat for seksuelle overgreb til at afgive forklaring via en videoskærm (5).

Over hele U.S.A. er det nu almindeligt, at ofre for forbrydelser har adgang til at fremsætte en udtalelse til retten, inden straffen fastsættes – kaldet "Victim-impact statements", jf. nærmere herom nedenfor under d.

40 stater tillader ofre for forbrydelser at deltage i høringer vedrørende prøveløsladelse.

For så vidt angår forbrydelser, som forfølges ved de føderale domstole, har ofre ret til at blive informeret om deres rettigheder, som bl. a. inkluderer ret til at blive holdt underrettet om efterforskningen og evt. rejselse af sigtelse (i det omfang hensynet til efterforskningen ikke taler herimod), ret til at være til stede

under retssagen, ret til at mødes med anklageren, mulighed for at få tilkendt erstatning i forbindelse med straffesagen, samt ret til at blive underrettet om sagens afslutning og domfældtes (prøve)løsladelse (6).

d. "Victim-impact statements"

"Victim-impact statements" er betegnelsen for de udtalelser, som ofre kan fremsætte forud for straffastsættelsen eller i forbindelse med høringer om domfældtes egnethed for prøveløsladelse. Ofre får herved lejlighed til at beskrive, hvorledes forbrydelsen har påvirket dem fysisk og følelsesmæssigt, samt til at anføre deres mening om gerningsmandens straf – i såvel skærpende som formildende retning.

Offerets erklæring kan være skriftlig til retten eller kriminalforsorgen, men i mange stater er der også adgang til at fremsætte en mundtlig udtalelse for retten eller over for prøveløsladelsesnævnet.

Adgangen til at fremkomme med ofte følelsesladede indlæg om eftervirkningerne af en forbrydelse har hidtil været afskåret i sager, hvor der er nedlagt påstand om dødsstraf, og hvor det er en jury, som skal tage stilling til, om dødsstraf skal idømmes. U.S.A.'s Højesteret har i 1991 omstødt en praksis, som ellers var stadfæstet ved to afgørelser fra samme domstol kun få år tidligere, således at anklageren nu kan føre vidner og fremlægge bevis for forbrydelsens konkrete virkninger til brug for juryens fastsættelse af straffen. Den åbenbare betænkelighed herved er, at juryen kan lade sig påvirke af forbrydelsens tilfældige følger (om offeret "efterlader sig 5 uforsørgede, traumatiske børn eller ej") og offerets personlige udstråling i stedet for lovovertrædelsens grovhed isoleret set. U.S.A.'s Højesteret fandt som nævnt "i tredje forsøg", at "victim impact"-bevis er relevant på linie med bevis for konkrete formildende omstændigheder ved tiltaltes personlige forhold (7). I den pågældende sag var tiltalte fundet skyldig i mord med hensyn til en 28-årig kvinde og hendes 2-årige datter, samt i vold mod en 3-årig søn. Kvinden og hendes børn var alle blevet dolket med en slagterkniv i deres lejlighed. Til brug for juryens afgørelse af straffen afgav kvindens mor forklaring om, hvorledes drengen græd efter sin mor og søster flere gange om ugen. Tiltalte blev idømt dødsstraf, som U.S.A.'s Højesteret stadfæstede.

II. RETSSTILLINGEN FOR OFRE FOR FORBRYDELSER I CALIFORNIEN

Californiens forfatning, Art. I, § 28, også kaldet "The Victims' Bill of Rights", indeholder bl. a. følgende formålsbestemmelse: "The People of the State of California find and declare that the enactment of comprehensive provisions and laws ensuring a bill of rights for victims of crime, including safeguards in the

criminal justice system to fully protect those rights, is a matter of grave state-wide concern.”

a. De enkelte rettigheder

Californiens straffelov indeholder en række bestemmelser som udtrykkeligt regulerer ofres (og i mange tilfælde også vidners) rettigheder. Nedenfor gennemgås de rettigheder, som er af særlig interesse; beskrivelsen er således ikke udtømmende:

1. Retten til at blive behandlet med værdighed, respekt, opmærksomhed og følsomhed (8).
2. Retten til at have 1 person til stede som moralsk støtte under afhøringer af offeret for lukkede døre under forundersøgelsen, samt i øvrigt adgang til via anklageren at anmode retten om tilladelse til tilstedeværelse af familiemedlemmer under sådanne afhøringer. Såfremt tiltalen omfatter seksuelle overgreb, har offeret ret til – også under selve retssagen – at have to personer til stede, hvoraf den ene må følge med offeret på vidnestanden (9).
3. Retten til at være til stede under retssagen og retten til at blive ledsaget af et familiemedlem, dog at retten kan udelukke offeret helt eller delvist, såfremt offerets tilstedeværelse findes at udgøre en væsentlig risiko for påvirkning af vidneforklaringer (10).
4. Retten til vejledning og information om AIDS-smitte, samt adgang til at fremsætte begæring om HIV-test af tiltalte. Såfremt offeret fremsætter en sådan begæring, afholdes der et retsmøde, hvor offeret har krav på at være til stede. Retten kan afsige en kendelse om HIV-test af tiltalte, såfremt der er rimelig grund til at antage, at den tiltalte er skyldig, samt til at antage at blod, sæd eller anden legemsvædske, som anses for smittebærende, er blevet overført fra tiltalte til offeret (11).
5. Retten til at blive informeret om adgangen til oprejsning og muligheden for at modtage compensation fra Erstatningsfonden. Californien indførte som den første stat i U.S.A. i 1965 en adgang for ofre for forbrydelser til at opnå erstatning fra staten. Adgang til compensation tilkommer – med en række begrænsninger – personer som direkte eller indirekte har lidt et økonomisk tab som følge af fysiske eller psykiske skader hidrørende fra forbrydelser. Erstatningsfonden tilføres midler via idømte bøder samt fra føderationen (12).
6. Retten til at offerets adresse og telefonnummer ikke videregives af forsvaren til tiltalte uden rettens tilladelse (13).
7. Retten til – såfremt kriminalforsorgen udfærdiger en rapport til retten til brug ved straffastsættelsen – at fremsætte en udtalelse til rapporten, om hvorledes forbrydelsen har påvirket offeret (“victim impact statement”, jf. afsnit I.d). Retten kan dog afskære dette, såfremt offeret har afgivet forklaring for retten, således at retten har kendskab til forbrydelsens virkninger. Kriminalforsorgen

har i øvrigt pligt til at optage en "victim impact statement" i sin rapport til retten og kan desuden vedlægge skrivelser fra offeret og offerets bekendte eller andre, som har en interesse i sagens udfald (14). Sådanne skrivelser er ikke begrænset til at indeholde udtalelser vedrørende straffastsættelsen; offeret og offerets bekendte kan deltage i straffastsættelsesproceduren "even if for no other reason than to vent their anger and pain" (15).

8. Retten til hos anklagemyndigheden at gennemse *konklusionen* i en eventuel rapport fra kriminalforsorgen om tiltaltes egnethed for en betinget dom og retten til at modtage underretning om denne rettighed (16). Offeret har ikke ret til at læse hele rapporten, før den er omfattet af en almindelig adgang til offentlighed *efter* straffens fastsættelse, men offeret kan fremsætte begæring om at få adgang til rapporten i sin helhed forud for straffastsættelsen (17).

9. Retten til senest 4 dage før udmålingen af en fængselsstraf at fremsende en udtalelse til retten om skærpende eller formildende omstændigheder (18).

10. Retten til at blive underrettet om retsmøder vedrørende strafudmålingen og til at afgive en mundtlig udtalelse under sådanne retsmøder, som retten har pligt til at tage i betragtning ved straffastsættelsen (19).

11. Retten til en hurtig afslutning af den strafferetslige forfølgning. *Tiltalte* har i 200 år haft en forfatningssikret ret til en "speedy trial", men ofte giver tiltalte afkald på denne ret ved at acceptere betydelige udsættelser. Dette førte til en ændring af Californiens forfatning i 1990, således at også *offentligheden*, for så vidt angår straffesager, har krav på "a speedy (and public) trial" (20).

12. Retten til så vidt muligt at modtage underretning, såfremt en dømt eller formodet gerningsmand tilbydes tiltalefrafald, nedsat straf eller prøveløsladelse før tid mod at afgive vidneforklaring i en anden straffesag som "in-custody informant" (agent) om en medindsats udtalelser i fængsel. Offeret har ikke ret til at intervenere i den pågældende straffesag, men har ret til at være til stede ved retsmøder for så vidt angår "the in-custody informant" (21).

13. Retten til *på anmodning* at modtage underretning om sagens endelige afslutning. Underretningen skal gives af anklagemyndigheden inden for 60 dage efter sagens afslutning ved f. eks. påtaleopgivelse, tiltalefrafald, frifindelse eller idømmelse af straf. Retten tilkommer enhver, som angiveligt har lidt fysisk eller økonomisk skade som en direkte følge af et forhold omfattet af tiltalen (22).

14. Retten til fra kriminalforsorgen at modtage underretning om det anslåede længste tidsrum, som kan blive godskrevet den dømte som godtgørelse for vare-tægtsfængsling, god opførsel og udførelse af arbejde eller gennemførelse af uddannelse under fængselsopholdet (23).

15. Retten til *på anmodning* at blive underrettet om høringer vedrørende prøveløsladelse og til hver gang at afgive en udtalelse, som "the Board of Prison Terms" har pligt til at tage i betragtning ved afgørelsen om løsladelse. Underretning skal ske senest 30 dage før høringsen finder sted (24). Det er alene for dom-

fældte, som afsoner tidsubestemte straffe, at denne rettighed har betydning. Prøveløsladelse af domfældte, som afsoner tidsbestemte straffe, sker ret skematisk.

16. Ret til *på anmodning* at blive underrettet om domfældtes prøveløsladelse, såfremt der er tale om en domfældelse for grovere vold. Underretning skal som udgangspunkt gives senest 15 dage før løsladelsen og skal angive det område, den pågældende tager ophold i, såfremt det er samme område ("county") eller mindre end 25 miles fra det sted, hvor modtageren af underretningen har bopæl (25).

17. Retten til *på anmodning* at blive underrettet om en afsoners flugt fra eller anbringelse uden for fængsel. Underretning skal gives straks efter en flugt, og på ny – såfremt den pågældende pågribes – senest 30 dage efter genindsættelse. Underretning skal gives senest 60 dage forud for en anbringelse uden for fængslet (26).

18. Retten til *på anmodning* at blive underrettet om tiltaltes overgang til ambulans behandling eller adgang til uovervåget udgang, såfremt tiltalte er anbragt i en institution i henhold til en behandlingsdom (27).

b. Generelle bemærkninger

I det omfang der – f. eks. i forbindelse med straffastsættelsen – ikke består en ret for offeret til at blive hørt, kan retten skønsmæssigt imødekomme en anmodning herom fra offeret.

Rettighederne kan i almindelighed påberåbes af offeret selv, en værge, nært beslægtede, såfremt offeret er afgået ved døden, eller af en advokat på offerets vegne. Herudover har anklagemyndigheden (og kriminalforsorgen) adgang til over for retten og prøveløsladelsesnævnet at fremsætte offerets synspunkter.

I nogle tilfælde kan rettighederne udøves af såvel offeret som en flerhed af beslægtede til offeret. Dette gælder f. eks. høringer vedrørende egnethed til prøveløsladelse (28).

I de tilfælde, hvor offeret har adgang til at fremsætte en udtalelse i forbindelse med strafudmåling eller bedømmelse af domfældtes egnethed til prøveløsladelse, kan udtalelsen fremsættes mundtligt, eller offeret (eller nært beslægtede) kan indhente tilladelse til at fremsætte en udtalelse skriftligt eller optaget på audio- eller video-bånd (29).

I det omfang, der består en pligt til at underrette offeret om retsmøder eller lignende, påhviler det offeret at forsyne rette myndighed med en aktuell post-adresse.

Ofre for forbrydelser har ikke ret til at fremsætte udtalelse til retten for så vidt angår fastsættelse af kaution, men anklageren kan fremføre offerets synspunkter for retten.

Ofre for forbrydelser har ikke ret til at deltage i "plea bargaining", men den enkelte anklager kan vælge at inddrage ofre for en forbrydelse i forbindelse med sådanne forhandlinger med tiltalte.

Til illustration af, hvornår en anklager kan tænkes at involvere ofre for forbrydelser i "plea bargaining", kan nævnes en sag fra Alameda County (Californien) i 1991, hvor en mand stod tiltalt for at have myrdet sin kone. Han nægtede overhovedet at have været på gerningsstedet, men tilbød at acceptere en dom for vold med døden til følge "for at skåne ægteparrets to teenage-sønner for en lang og offentlig nævningesag" (sønnerne var angiveligt af den opfattelse, at faderen var uskyldig). Vold med døden til følge ville blive takseret til højst 11 års fængsel. Anklageren forelagde dette for kvindens øvrige familie, som – af samme årsag, som angivet af faderen – ikke modsatte sig en sådan aftale. På denne baggrund var anklagemyndigheden villig til at frafalde tiltalen for mord, forudsat at manden gav afkald på sin "martyr"-rolle og erkendte sin skyld – herunder navnlig over for sønnerne – samt forklarede de nærmere omstændigheder ved hustruens død. Da manden fastholdt sin uskyld, blev nævningesagen gennemført; manden blev fundet skyldig i mord og straffet med fængsel på livstid. Dom af 19. februar 1992, Alameda County Superior Court, *People v. Jerry Norton*.

Det er kun i mindre omfang reguleret, hvilke konsekvenser det har, såfremt ofre for forbrydelser *ikke* modtager den lovsikrede information og vejledning, eller såfremt deres udtalelser om f. eks. strafværdigheden af en forbrydelse fejlagtigt ikke indgår i grundlaget for straffastsættelsen. Spørgsmålet er navnlig overladt til afgørelse ved retspraksis. Der foreligger så vidt vides kun én trykt afgørelse herom i Californien, hvorefter et offer ikke fandtes at have kompetence til at appellere en strafudmåling, selv om offeret ikke havde modtaget underretning om det pågældende retsmøde (offeret havde anmodet herom) (30).

c. Rådgivning om retsstillingen for ofre for forbrydelser

For så vidt angår ofres adgang til rådgivning om deres rettigheder og pligter, indeholder Californiens straffelov følgende hensigtserklæring:

§ 13835:

"The Legislature finds and declares as follows:

(a) That there is a need to develop methods to reduce the trauma and insensitive treatment that victims and witnesses may experience in the wake of a crime, since all too often citizens who become involved with the criminal justice system, either as victims or witnesses to crime, are further victimized by that system.

(b) That when a crime is committed, the chief concern of criminal justice agencies has been apprehending and dealing with the criminal, and that after police leave the scene of the crime, that victim is frequently forgotten.

(c) That victims often become isolated and receive little practical advice or necessary care.

(d) That witnesses must make arrangements to appear in court regardless of their own schedules, child care responsibilities, or transportation problems, and that they often find long waits, crowded courthouse hallways, confusing circumstances and, after testifying, receive no information as to the disposition of the case.

(e) That a large number of victims and witnesses are unaware of both their rights and obligations.

(f) That although the State of California has a fund for needy victims of violent crimes, and compensation is available for medical expenses, lost income or wages, and rehabilitation costs, the application process may be difficult, complex, and time-consuming, and victims may not be aware that the compensation provisions exist.

It is, therefore, the intent of the Legislature to provide services to meet the needs of both victims and witnesses of crime through the funding of local comprehensive centers for victim and witness assistance.”

Såvel offentlige som private institutioner kan kvalificere sig til at modtage tilskud til at drive de i bestemmelsen omtalte rådgivningscentre. Centrene skal opfylde en række betingelser for så vidt angår administration, træning af personale og lignende (31).

Som minimum skal centrene tilbyde følgende ”primary services”: kriserådgivning, nødhjælp (mad, bolig, tøj og om nødvendigt kontanter), henvisning til rette myndigheder, rådgivning med hensyn til konkrete problemer som følge af forbrydelser, assistance i forbindelse med ansøgning om erstatning fra Erstatningsfonden, assistance til at opnå tilbagelevering af offerets ejendele tilbageholdt som bevismateriale, eskorte til retsmøder, information til offentligheden og offentlige myndigheder, følge relevante retssager med henblik på orientering af ofre og vidner, underretning af bekendte, venner og arbejdsgivere om forbrydelsen og offerets tilstand, samt at fremsætte anmodning til arbejdsgivere om at begrænse offerets tab af indtægt og goder mest muligt (32).

Såfremt det ikke forringer ”the primary services”, kan centrene endvidere tilbyde: forhandling med arbejdsgivere, forhandling med kreditorer, omsorg for børn, hjælp til at opnå oprejsning, hjælp til at arrangere begravelser, kriminalpræventiv oplysning, beskyttelse af vidner (f. eks. bopælsændring), bistand til at opnå ”politi-tilhold”, transport og indretning af særligt venterum i retten afsondret fra tiltalte og tiltaltes familie og venner (33).

I forbindelse med såvel ”the primary services” som de valgfrie serviceydelser, skal centrene opfylde følgende: adgang til translatorer for ikke-engelsk talende samt for hørehæmmede, efterfølgende kontakt til klienten for at sikre at fornøden assistance blev ydet, besøg hos klienten uden for centret om nødvendigt, rådgivning til alle ofre for og vidner til forbrydelser uanset forbrydelsesarten, adgang for lokalsamfundet til at deltage på frivillig basis, og særlig hensyntagen til ældre ofres behov (34).

Ofre for seksuelle overgreb og husspektakler nyder særlige rettigheder vedrørende adgang til rådgivning, lægebehandling m. v. Endvidere har autoriserede rådgivere for ofre for seksuelle overgreb og husspektakler tavshedspligt og kan i almindelighed ikke pålægges at afgive forklaring for retten (35).

Udover etablering af lokale rådgivningscentre eksisterer der et statsdækkende "Victims' Legal Resource Center", som yder gratis telefonisk rådgivning (36).

III. AFSLUTTENDE BEMÆRKNINGER

Ofre for forbrydelser i U.S.A. udnytter endnu kun i begrænset omfang deres ny-erhvervede rettigheder, hvilket ofte forklares med manglende information, på trods af at myndighederne, som nævnt, har pligt til at vejlede ofre om deres rettigheder (37).

Om ikke andet udbredes kendskabet til ofres rettigheder i vidt omfang, i takt med at medierne omtaler flere og flere eksempler på ofres udøvelse af deres rettigheder. Således vakte det opmærksomhed, da det formodede voldtægtsoffer i sagen mod senator Edward Kennedy's nevø begærede den tiltalte AIDS-testet, samt da slægtninge til ofre for en masse-morder og kannibal i Milwaukee fremkom med meget følelsesladede indlæg forud for rettens straffastsættelse. I sidstnævnte sag var der 15 efterladte, som beskrev deres sorg – fra hysteriske vredes-udbrud (som resulterede i fjernelse fra retssalen) til oplæsning af digte (38).

Undersøgelser synes at vise, at ofres udøvelse af deres adgang til at blive hørt i forbindelse med den strafferetslige forfølgning ikke resulterer i en hårdere behandling af de domfældte. Dette har heller ikke været hensigten. Formålet med reformerne har derimod været dels at konfrontere de domfældte med deres ofre, dels (og navnlig) at give ofre – som måske intet kendskab har til den strafferetslige proces og som skal leve med at have været udsat for en forbrydelse – bedre information, samt en adgang til at spille en aktiv rolle i processen, hvis de føler et behov for det (39).

Navnlig i drabssager, hvor dødsstraf ikke er på tale, vil straffens udmåling ofte være givet på forhånd, men ved at stå frem i retten får mange efterladte mere ro i sindet. En mor fra Los Angeles, hvis 13-årige datter blev dræbt af 11 skud (narko-handlere skød efter en "forkert" rød bil), beskrev hendes konfrontation med gerningsmændene i retten således: "I officially put me baby to rest. She will no longer be a floating name in the court system" (40).

En væsentlig begrænsning for ofres adgang til at blive hørt er, at ofrene ikke har indflydelse på de indledende stadier (sigtelse og tiltalerejsning).

Foreninger til støtte for ofre for forbrydelser i U.S.A. søger bl. a. derfor at udøve indflydelse også på andre fronter. Udover etablering af rådgivningscentre, motivering af lovgivere, informering af offentligheden m. v., fremføres budskabet ved som mandatar at føre erstatningssager i den civile retsplejes former mod myndigheder, arbejdsgivere og andre "trediemænd", som ved uforsigtighed

har bidraget til, at forbrydelser er blevet begået. Formålet hermed er at fremme en større indsats for at forebygge kriminalitet – f. eks. ved at prøveløsladte kontrolleres bedre, at der etableres bedre sikkerhedssystemer på offentlige tilgængelige steder og lignende.

En særlig adgang for ofre for seksualforbrydelser til at søge erstatning i den civile retspleje former overvejes for tiden lovfæstet. Det drejer sig om erstatningsansvar for formidlere af pornografi, såfremt offeret kan bevise, at gerningsmanden har realiseret specielle seksuelle situationer hentet fra pornografiske film eller blade. Dette lovforslag spås dog ikke store chancer for at blive gennemført eller – i givet fald – at få betydning i praksis.

Et fælles mål for alle organisationer og foreninger er, at ofre for forbrydelser ikke skal blive "glemt" i systemet; "The victim has been so much separated from the crime against him that the crime is no longer "his"" (41).

Adresse: Malene Frese-Madsen

Under orlov fra Justitsministeriet

Slotsholmsgade 10, DK-1216 København K.

Noter

- (1) Oplysningerne i denne artikel er bl. a. baseret på Edwin Villamoare & Jeanne Benvenuti, "California Victims of Crime Handbook, A Guide to Legal Rights and Benefits for California Crime Victims", 1988, McGeorge School of Law, og "Criminal Justice", 1991, Volume 6, Number 3, p. 22, Deborah P. Kelly: "Have Victim Reforms Gone Too Far – Or Not Far Enough?"
- (2) Midler til ofre for forbrydelser hidrører i mange stater også fra såkaldte "Son of Sam"-love, opkaldt efter en massemander i New York i 1977, hvis historie skabte stor opmærksomhed i offentligheden. Efter disse love har domfældte begrænset ret til at oppebære indtægter fra salg af f. eks. bog- og filmrettigheder vedrørende deres kriminelle handlinger. Sådanne indtægter tilkommer i stedet deres eventuelle kreditorer direkte og/eller ofre for forbrydelser.
U.S.A.'s Højesteret har for nylig erklæret netop New York's "Son of Sam"-lov for værende i strid med ytringsfriheden (116 L Ed 2d 476 (1991)). Retten fandt ved en konkret fortolkning, at loven var for vag og vidtfavnende. Der er således ikke tale om en generel underkendelse af denne type lovgivning.
- (3) D.v.s. forhandlinger mellem anklageren og forsvareren (tiltalte) om reduktion af tiltalens omfang eller af påstanden om straffastsættelse mod tiltaltes tilståelse. Navnlig aftaler om straffastsættelsen skal dog godkendes af retten.
- (4) Alabama Code, §§ 15-14-50 til 15-14-57.
- (5) Deborah P. Kelly, p. 24f. Sådant lovgivning er anerkendt som værende i overensstemmelse med forfatningen i Maryland v. Craig, 110 S. Ct. 3157 (1990).
- (6) The 1991 Omnibus Crime Bill (P. L. 101-647), Title V, § 502, 104 Stat. 4820/U.S. C.S. §§ 10606-10607.
- (7) Payne v. Tennessee, 115 L Ed 2d 720 (1991).
- (8) The Penal Code § 679: "In recognition of the civil and moral duty of victims and witnesses of crime to fully and voluntarily cooperate with law enforcement and prosecutorial agencies, and in further recognition of the continuing importance of this citizen cooperation to state and local law enforcement efforts and the general effectiveness and well-being of the criminal justice system of this state, the Legislature declares its intent, in the enactment of this title, to ensure that all victims and witnesses of crime are treated with dignity, respect, courtesy, and sensitivity . . ."

- (9) The Penal Code §§ 868–868.5. Ofre for seksuelle overgreb kan kun i begrænset omfang afhøres om deres seksuelle vandel, jf. den såkaldte "rape shield law", the Evidence Code, § 1103 (b). Såfremt der er tale om en mindreårig, kan der tages yderligere hensyn til den mindreåriges særlige behov i forbindelse med afhøringen, jf. the Penal Code §§ 868.6 og 868.8.
Henvisningerne i det følgende er til Californiens straffelov (the Penal Code), hvis ikke andet er angivet.
- (10) § 1102.6, subd. (a) og (c). Retten kan endvidere udelukke offeret af ordensmæssige hensyn, og den har pligt til at udelukke offeret på anklagemyndighedens begæring (§ 1102.6, subd. (d)).
- (11) § 1524.1.
- (12) § 679.02., subd. (a) (8), § 1191.2., samt "The Government Code", §§ 13959–13969.2.
- (13) § 1054.2.
- (14) § 1203, subd. (h). Bestemmelsen gælder kun for "felony convictions", d.v.s. forbrydelser, hvor strafferammen omfatter dødsstraf eller fængselsstraf, som skal afsones i et statsfængsel, jf. § 17.
- (15) *People v. Mockel*, 226 Cal. App. 3d 581 (Dec 1990).
- (16) § 1203d og § 1191.1.
- (17) § 1203.05 og "California Victims of Crime Handbook", p. 38.
- (18) § 1170, subd. (b).
- (19) § 679.02, subd. (a) (3) og § 1191.1.
- (20) § 679.02, subd. (a) (10), samt Californiens forfatning, Art. 1. § 29.
- (21) § 1191.25.
- (22) §§ 679.02, subd. (a) (2) og 11116.10.
- (23) § 1191.3. Bestemmelsen gælder kun for "felony convictions". Jfr. note 14 ovenfor.
- (24) §§ 679.02, subd. (a) (5), 3042 og 3043.
- (25) §§ 679.02, subd. (a) (11), 679.03 og 3058.8.
- (26) §§ 679.02, subd. (a) (6) og 11155.
- (27) § 1603, subd. (a) (3) (gældende indtil 1. januar 1994).
- (28) § 3043: "In those cases where there are more than two immediate family members of the victim who wish to attend any hearing covered in this section, the board [the Board of Prison Terms] may, in its discretion, allow attendance of additional immediate family members or limit attendance to the following order of preference: spouse, children, parents, siblings, grandchildren, and grandparents."
I henhold til § 3043.1 kan deltagerne endvidere som støtte ledsages af en person, som ikke har ret til at udtale sig.
- (29) § 1191.15 og 3043.2.
- (30) *People v. Superior Court (Thompson)*, 154 Cal. App. 3d 319 (1984). Jf. § 1102.6 kan et offers undladelse af at udnytte sin ret til at være til stede heller ikke påberåbes af en domfældt som grundlag for appel. På det føderale niveau gælder 42 USCS § 10607, hvorefter det ikke har nogen retsvirkninger, såfremt ofre for forbrydelser ikke modtager deres lovsikrede serviceydelser.
- (31) §§ 13835.2–13835.10.
- (32) § 13835.5, subd. (a).
- (33) § 13835.5, subd. (b).
- (34) § 13835.4.
- (35) § 13837, Evidence Code §§ 1035–1036.2 og 1037–1037.7, samt f. eks. California Victims of Crime Handbook, kap. 8–9.
- (36) §§ 13897–13897.3.
- (37) Deborah P. Kelly, p. 24.
- (38) USA TODAY, 18. februar 1992.
- (39) Deborah P. Kelly, p. 27 f.
- (40) Los Angeles Times, 1. februar 1992.
- (41) A. Goldstein, "Defining the Role of the Victim in Criminal Prosecution", 52 Mississippi Law Journal 515, p. 518, 1982.